

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
032 ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ
(спеціалізація всесвітня історія)
2024 рік вступу
для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії
через аспірантуру
Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України»**

ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО ЧАСУ ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ

1. Сучасні концепції, методологія та принципи періодизації всесвітньої історії.
2. Основні етапи розвитку первісного суспільства. Родоплемінний лад: господарство, суспільні відносини, світогляд.
3. Причини виникнення та стадії розвитку держави в процесі переходу від первісності до цивілізації.
4. Аграрне суспільство: поняття, головні ознаки, історичні приклади та його місце у всесвітній історії.
5. Роль географічного чинника у виникненні та розвитку держав Стародавнього Сходу. Характер давньосхідного суспільства.
6. Місце і роль деспотичної влади в житті країн Стародавнього Сходу: політичний та економічний виміри, соціальна опора, роль вірувань (Єгипет, Вавилон, Ассирія, Персія).
7. Об'єднання Китаю Імперією Хань (206 р. до н. е. — 220 р. н.е.)
8. Роль та значення релігійно-філософських систем в суспільно-політичному житті давньосхідних народів.
9. Специфіка давньогрецької цивілізації у крито-мікенську, гомерівську та архаїчну добу (III тис. - VI ст. до н.е.).
10. Поліс як форма античної держави: узагальнююча характеристика та історичні приклади (політична та економічна основа полісу, соціальна структура полісу, роль ідеології на прикладі Афін та Спарти).
11. Епоха еллінізму: визначення поняття, специфіка політичного, економічного та культурного розвитку елліністичних держав. Місце еллінізму у всесвітній історії.
12. Рим: від республіки до імперії. Причини та наслідки еволюції римської держави.
13. Специфіка міжнародних відносин в епоху античності.
14. Основні риси та досягнення античної культури.
15. Античний (західний) та східний шляхи суспільно-політичного розвитку: класифікація та порівняння.
16. «Велике переселення народів» та його вплив на історію Європи.
17. Формування феодальних відносин у Європі в VI-XI ст.
18. Становлення соціальної структури феодального суспільства.

Корпоративні групи у середньовічному суспільстві: загальна характеристика та історичні приклади.

19. Генезис феодальної системи господарства у XI-XV ст. Проблема кризи феодалізму.

20. Розвиток держав у середньовічній Європі у V-XI ст. Форми середньовічної держави та її конкретно-історичні приклади.

21. Процес державної централізації в європейських країнах. Утворення станово-представницьких монархій.

22. Європейський абсолютизм: причини становлення, специфіка та історичне значення.

23. Причини виникнення та форми розвитку середньовічного міста у Європі. Характер ремісничого виробництва доби Середньовіччя.

24. Християнська релігія та церква в історії середньовічної Європи.

25. Роль світових релігій в історії середньовічного Сходу.

26. Виникнення ісламу та його роль в історії арабських держав.

27. Хрестові походи на Схід: причини, перебіг, історичні наслідки.

28. Середньовічні військові конфлікти: причини (релігійні, політичні, економічні тощо) та наслідки.

29. Особливості феодалізму на середньовічному Сході. Кочовий феодалізм: загальна характеристика та історичні приклади.

30. Основні етапи розвитку Індії, Китаю, Японії у добу Середньовіччя.

31. Специфіка розвитку освіти та культури в епоху Середньовіччя.

ІСТОРІЯ НОВОГО ЧАСУ

32. Великі географічні відкриття: причини, передумови та наслідки для історії людства.

33. Держави доколумбової Америки: специфіка політичного, економічного та соціального розвитку.

34. Виникнення капіталістичних відносин у країнах Західної Європи. Особливості процесу первісного нагромадження капіталу.

35. Європейське Відродження: передумови, напрями та вплив на подальший розвиток Європи.

36. Реформація церкви в Європі (причини, течії, специфіка по країнах, наслідки). Роль Реформації у становленні ранньобуржуазної ідеології та моралі.

37. Основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку європейських країн у XV-XVII ст.

38. Становлення національних держав: визначення поняття, історичні умови формування та приклади.

39. Особливості становлення російської централізованої держави у XV ст. та її еволюції до Російської імперії. Міжнародне значення.

40. Колонізація та колоніалізм: визначення понять, етапи становлення та наслідки для історичного розвитку світу.

41. Специфіка міжнародних відносин в епоху раннього Нового часу.

- Тридцятирічна війна та її вплив на подальший історичний розвиток Європи.
42. Вестфальська система міжнародних відносин: причини становлення та основні риси.
 43. Країни Європи у ранній Новий час: від абсолютизму до модернізації суспільства шляхом революції.
 44. Буржуазні революції в Європі: спільне та відмінне (країни, причини, перебіг подій, наслідки).
 45. Просвітництво у Європі - етапи, течії, представники.
 46. Роль промислового перевороту у розвитку індустріального суспільства. Його динаміка, специфіка та наслідки у країнах світу у XVIII-XIX ст.
 47. Індустріальне суспільство: визначення поняття, ознаки, історичні умови та етапи становлення, його місце у всесвітній історії.
 48. Особливості виникнення, політичної системи та міжнародного позиціонування США у XVIII-XIX ст.
 49. Наполеонівські війни в Європі: причини, наслідки та досвід розповсюдження нових перетворень для Європи та інших регіонів світу.
 50. Віденська система міжнародних відносин: причини становлення, основні риси та особливості її реалізації. Поняття та система «Європейського концерту».
 51. Європейські революції XIX ст. та їх роль у становленні інститутів та цінностей індустріального суспільства.
 52. Об'єднання Німеччини (1871 р.) та створення федеративної держави Німецька імперія: причини, етапи та історичне значення.
 53. Рісорджименто. Причини, події та історичне значення процесу об'єднання Італії у XIX ст.
 54. Народи Південно-Східної Європи та «Східне питання» у політиці європейських держав у XVIII-XIX ст.
 55. Війна за незалежність у Латинській Америці (1810-1826 рр.). та становлення національних держав.
 56. Країни Сходу в період Нового часу: форми державного устрою, структура суспільства та її трансформація під впливом європейців.
 57. Взаємовплив європейської цивілізації та цивілізацій Сходу: основні здобутки культури.
 58. Основні етапи розвитку Японії у Новий час та специфіка модернізації традиційної структури суспільства у другій половині XIX ст.
 59. Колоніальні імперії країн Заходу у світовій економіці та політиці у XVII-XIX ст.: тенденції розвитку, суперництво, специфіка розвитку.
 60. Духовне життя народів Європи та Америки у XVII-XIX ст.: наука, релігія, мистецтво (основні напрямки, персоналії, здобутки).
 61. Колоніальні війни кінця XIX - початку XX ст. та боротьба за колоніальний переділ світу.

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ

62. Геополітична та соціокультурна характеристика світу напередодні Першої світової війни.
63. Основні тенденції економічного і політичного розвитку країн світу на початку ХХ ст.
64. Причини, специфіка, результати та наслідки Першої світової війни.
65. Розпад континентальних імперій (Російської, Австро-Угорської, Османської): причини, специфіка, локальні та глобальні наслідки.
66. Поява СРСР на політичній карті світу: особливості державно-політичного устрою та міжнародне значення.
67. Становлення Версальсько-Вашингтонської системи світоустрою: нові напрями розвитку міжнародних відносин.
68. Країни Заходу в роки післявоєнної кризи та післякризової стабілізації 1920-х рр.
69. Зародження тоталітарних ідеологій у ХХ ст.: специфіка та реалізація на рівні державної політики. Аналіз сутності фашизму в історичній науці.
70. Велика депресія: прояви та наслідки для подальшого розвитку країн Європи та Північної Америки.
71. Перші міжнародні організації: причини виникнення, структура, учасники, вплив на міжнародні відносини.
72. Протиріччя у міжнародних відносинах міжвоєнного періоду (1919-1939 рр.).
73. Еволюція колоніалізму в першій половині ХХ ст. Національні та національно-визвольні рухи в країнах Азії і Африки.
74. Причини, основні учасники, масштаби, особливості, результати та наслідки Другої світової війни.
75. Становлення Ялтинсько-Потсдамської системи світоустрою: нові параметри та тенденції міжнародних відносин.
76. Поява Східного (соціалістичного) блоку країн: склад, геополітичне значення, специфіка політичного та соціально-економічного розвитку.
77. Біполярна система міжнародних відносин та «холодна війна»: визначення понять, основні прояви, етапи розвитку та специфіка.
78. Створення ООН: причини, структура, основні напрями та результати діяльності.
79. Інтеграційні процеси у Західній Європі в другій половині ХХ ст.: причини, етапи, форми та результати.
80. Розпад колоніальних імперій та деколонізація країн Азії та Африки: причини, етапи, політичні, економічні та соціокультурні наслідки для колишніх метрополій і колоній.
81. Система військово-політичних блоків та політика неприєднання у міжнародних відносинах біполярної епохи.
82. Феномен «економічного дива» у другій половині ХХ ст. та його місце у всесвітній історії.
83. Основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку

- країн Європи і Америки у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.
84. Основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку країн арабського Сходу у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.
85. Основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку країн Азії у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.
86. Основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку країн Африки у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.
87. Основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку країни Латинської Америки у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.
88. Демократичні революції у країнах Східної Європи. Крах комуністичної системи.
89. Відцентрові та доцентрові тенденції у світовій політиці 1990-х рр. (об'єднання Західної Європи та розпад Східного блоку).
90. Причини та наслідки розпаду СРСР і створення нових незалежних держав. Дезінтеграція пострадянського простору та її вплив на характер міжнародних процесів.
91. Засади зовнішньої та внутрішньої політики Російської Федерації.
92. Вплив російської агресії проти України на світову політику і міжнародні відносини.
93. Регіональні (локальні) конфлікти, війни та кризи у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.
94. Економічна і політична інтеграція в Європі наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст. Етапи формування Європейського Союзу.
95. Явище глобалізації та його вплив на політичний та соціально-економічний розвиток країн та регіонів.
96. Типологічні форми та особливості міжнародних систем. Багатополярна, біполярна та однополярна міжнародні системи.
97. Системні зміни в міжнародних відносинах у постбіполярну добу. Міжнародні кризи в період 1990-2024 рр.
98. Загострення суперечностей між провідними державами у 2010-х – 2020-х рр. Феномен російського геополітичного ревізйонізму.
99. Вплив науково-технічної революції та науково-технічного прогресу другої половини ХХ ст. на становлення постіндустріального суспільства. Складові формування інформаційного суспільства (кінець ХХ - початок ХХІ ст.).
100. Основні тенденції розвитку культури в другій половині ХХ ст. - на початку ХХІ ст.